

PFZ/W/115/2018

Warszawa, 11.06.2018 r.

Pan
Andrzej Duda
Prezydent RP

KANCELARIA PREZYDENTA RP Kancelaria Główna WPŁYNĘŁO	
Dnia	2018 -06- 1 2
Ilość zał. Symbol jednostki	

POLSKA FEDERACJA ZWIĄZKOWA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH I POMOCY SPOŁECZNEJ ul. Jana Cybisa 7, 02 - 784 Warszawa NIP 9512366909 REGON 146624204		Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej BIURO PODAWCZE Data wpływu: 2018 -06- 1 2 -13-
---	--	--

Polska Federacja Związkowa Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej, Związek Zawodowy Pracowników Socjalnych oraz Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Rodziny zwracają się do Pana z **pilnym postulatem czasowego wstrzymania prac i przeprowadzenia pełnych konsultacji** z organizacjami społecznymi w sprawie projektu procedowanego przez Narodową Radę Rozwoju – Sekcję Polityka społeczna, rodzina pt. *Rozwój i koordynacja usług społecznych przy wykorzystaniu Centrum Usług Społecznych. Wyjściowe założenia prezydenckiej inicjatywy ustawodawczej.*

Jako organizacje reprezentujące praktyków w obszarze pomocy społecznej pragniemy podkreślić, iż wzmocnienie działań oraz publicznej oferty pomocowej m.in. poprzez rozwój usług społecznych - leży w słusznym, a więc także naszym interesie społecznym. Zaprezentowane nam jednak założenia do prezydenckiej inicjatywy ustawodawczej, przyjmując, iż nastąpi ich rychłe wdrożenie - wywołają naszym zdaniem - szereg bardzo **negatywnych skutków** dla udzielanej pomocy najbardziej potrzebującym obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej oraz **zawierają w sobie liczne ryzyka**, które poprzez pośpiech towarzyszący pracom nad dokumentem i projektem ustawy – nie zostały w żaden sposób ograniczone lub złagodzone.

Tym samym pragniemy zwrócić uwagę Pana Prezydenta na następujące zagrożenia wynikające z wprowadzenia Centrów Usług Społecznych (CUS) w omawianym kształcie:

1. Projekt zakłada, iż kilka gmin będzie mogło utworzyć jedno Centrum Usług Społecznych w miejsce funkcjonujących dotychczas obowiązkowo na ich terenie – odrębnych Ośrodków Pomocy Społecznej (OPS). Powyższe rozwiązanie, nawet jeśli założyć jego **fakultatywność** – doprowadzi do **zmniejszenia dostępności usług i świadczeń pomocy społecznej dla części odbiorców wrażliwych** m.in. poprzez zwiększenie fizycznej odległości, jaką będą musieli oni pokonać chcąc skorzystać ze wsparcia publicznego. Należy pamiętać, iż wśród odbiorców systemu pomocy społecznej są m.in. osoby niepełnosprawne, z ograniczeniami ruchowymi, w podeszłym wieku, chore lub z zaburzeniami psychicznymi, a także doświadczające sytuacji kryzysowych. Zwiększenie fizycznego dystansu dla nich w dostępie do instytucji pomocowych oraz wykwalifikowanych pracowników, w praktyce przełoży się prawdopodobnie na pogłębienie ich społecznego wykluczenia, co jednakowoż stoi

w sprzeczności z samym założeniem powszechności usług oferowanych przez Centrum.

Nie podzielamy również w części optymistycznego założenia towarzyszącego pomysłodawcom projektu, jakoby gminy zainteresowane utworzeniem CUS kierowały się wyłącznie racjonalną potrzebą zapewniania odpowiedniego poziomu usług społecznych swoim mieszkańcom oraz realistyczną oceną własnych zasobów dla tworzenia nowej instytucji. Doświadczenia płynące z wdrażania m.in. Centrów Usług Wspólnych, łączenia wybranych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej gminy w oparciu o właściwe przepisy ustawy o samorządzie gminnym, a nawet korzystania z środków unijnych w zakresie projektów wprowadzających zmiany organizacyjne dla ośrodków pomocy społecznej – skłaniają do niepokojącej konkluzji, iż spora część jednostek samorządu terytorialnego poszukując oszczędności wynikających z łączenia instytucji lub ich komórek, nawet nie usiłuje szacować potrzeb lub ryzyka związanego z wprowadzaniem przedstawionych rozwiązań.

2. Możliwe utworzenie jednego Centrum Usług Społecznych w miejsce dotychczas odrębnie funkcjonujących OPS niesie ze sobą również poważane **zagrożenie dla spójności systemu oraz przepływu informacji pomiędzy instytucjami innych sektorów współpracujących na rzecz osób oraz rodzin**. Należy przypomnieć, iż zadaniem obowiązkowym każdej gminy jest obecnie prowadzenie ośrodka pomocy społecznej. OPS-y funkcjonują zarówno w odbiorze społecznym jako identyfikowane przez mieszkańców miejsca uzyskania świadczeń, jak również w odbiorze instytucjonalnym jako podmioty właściwe do realizacji określonych zadań m.in. w zakresie udzielania informacji lub współpracy pomiędzy służbami. Ośrodki pomocy społecznej współpracują oraz wymieniają informacje m.in. z organami ścigania, instytucjami wymiaru sprawiedliwości, ochrony zdrowia i oświaty i czynią to zarówno w wymiarze lokalnym, jak też ogólnopolskim. Utworzenie nowej jednostki organizacyjnej CUS w części gmin, przy jednoczesnej możliwej likwidacji Ośrodków Pomocy Społecznej w nich, ale także z możliwością ich pozostawienia w tych samych lub pozostałej części gmin **oznacza dla systemu chaos organizacyjny oraz kompetencyjny**, ponieważ projekt przewiduje również delegowanie różnych (zróżnicowanych) zadań i usług przez gminę w ramach funkcjonowania nowopowstałej instytucji jaką jest Centrum.
3. Pomysłodawcy projektu kompletnie pomijają, nie rozważają, a tym samym nie wprowadzają rozwiązań dla niezaprzeczalnej okoliczności, iż Ośrodki Pomocy Społecznej w obecnym stanie prawnym realizują zadania przewidziane jako obowiązkowe w szeregu aktach prawa np. w zakresie przeciwdziałania przemocy, pomocy państwa w wychowaniu dzieci, wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej etc. Duża część z tych zadań np. obsługa techniczna Zespołów Interdyscyplinarnych nie ma i nie może mieć charakteru usługi społecznej. **Wobec powyższego powstają zasadnicze pytania o podmiot, który w przypadku przekształcenia OPS w CUS będzie te zadania obowiązkowe realizował i w jakiej będzie odbywało się to formie?** Projektodawcy przemilczają zupełnie powyższe

i kluczowe wyzwanie, co – naszym zdaniem – ma swoje źródło w pośpiechu, który uniemożliwił przeprowadzenie rzetelnych konsultacji ze środowiskiem praktyków.

4. Koncepcja Centrów Usług Społecznych zakłada stworzenie oferty uzupełniającej do rządowego *Programu Rodzina 500 + (PR 500+)* poprzez wprowadzenie katalogu usług społecznych, które zgodnie z zasadą ich powszechności byłyby dostępne dla wszystkich chętnych odbiorców, a w szczególności polskich rodzin. Analizując ogólny dokument wypracowany przez powołany przez Pana Prezydenta Zespół wchodzący w skład Narodowej Rady Rozwoju, zauważamy iż ***kategorie usług społecznych (tak potrzebnych) ogranicza on niemal wyłącznie do usług pomocy społecznej***. Wyrazem powyższego jest m.in. fakt współpracy Zespołu *Sekcja Polityka społeczna rodzina* przy opracowywaniu koncepcji CUS wyłącznie z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, choć projektodawcy zakładali zarówno międzysektorowość ich działań, jak też dopuszczali realizację przez CUS usług wymagających porozumienia z innymi resortami np. edukacyjnych oraz zdrowotnych. Nie brak teŹ współpracy w ustalaniu kategorii usług jest tu jednak kluczowy, a możliwy ***efekt oparcia Centrów Usług Społecznych wyłącznie lub głównie na ofercie działań adresowanych już dziś w ramach systemu pomocy społecznej***. Jeśli bowiem CUS-y miałyby być w gruncie rzeczy powieleniem usług pomocy społecznej uzupełnionych jak przewidują pomysłodawcy jedynie o „*dwie dodatkowe usługi innej kategorii*” – to biorąc pod uwagę wysiłek organizacyjny, koszty finansowe oraz przedstawiane przez nas konsekwencje dla dostępności i spójności (rozproszenia) systemu pomagania – powstaje pytanie o zasadność zastępowania jednego podmiotu innym o prawie identycznym profilu.

Dodatkowo przypominamy, iż w obecnym stanie prawnym ustawodawca w *art. 110a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej* przewidział już możliwość tworzenia w ramach struktur OPS – Zespołów Usług Pomocy Społecznej, które już dziś w praktyce realizują postulaty Zespołu NRR w zakresie upowszechniania, koordynacji i integracji tychże usług.

Co więc za tym idzie – z przykrością stwierdzamy, iż ***nie dostrzegamy nowej jakości w proponowanych rozwiązaniach, a tym samym widzimy zbyt głęboką lukę pomiędzy zakładanym celem jakim jest poszerzenie powszechnej oferty usługowej dla wszystkich rodzin, a wybranymi ostatecznie kategoriami usług adresowanych, jak się okazuje głównie do klientów pomocy społecznej***.

Na marginesie warto dodać, iż zastąpienie OPS instytucją przejmującą wszystkie jego zadania usługowe, jednakże będącej połączeniem np. ośrodków pomocy społecznej z kilku gmin oraz gromadzącej specjalistyczną pomoc innych powołanych do tego podmiotów np. poradni – w praktyce wzmacnia ***centralizację systemu pomocy i przeczy zakładanej oraz dotychczas realizowanej profesjonalnej zasadzie specjalizacji, w której wsparcie adresowane jest punktowo do osób, rodzin oraz grup społecznych przeŹywających określony, precyzyjny i dominujący typ trudności***.

5. Projekt Centrów Usług Społecznych jest kolejnym proponowanym rozwiązaniem w obszarze polityki społecznej, którego wdroŹenie ***nie wskazuje stałych i stabilnych***

źródła finansowania. Pomysłodawcy lokują potencjalne zasoby finansowe dla wdrożenia CUS w środkach europejskich, jednak doświadczenie płynące z realizacji tychże projektów w pomocy społecznej unaocznia, iż przyjęte rozwiązania przestają funkcjonować wraz z zakończeniem okresu projektowego. Na powyższe dylematy powołany Zespół ekspertów nie odpowiada.

6. *Założenia projektu nie odpowiadają na kwestie dotyczące spełnienia istniejących standardów pracy z osobami potrzebującymi w nowo powołanej jednostce*, w tym zakresie standardu zatrudnienia (liczby prowadzonych rodzin) zarówno dla pracowników socjalnych, jak i asystentów rodziny. Biorąc pod uwagę opisane wcześniej zagrożenie w postaci zwiększenia dystansu w uzyskaniu pomocy – to dodatkowo brak precyzyjnych informacji o konieczności spełnienia przez CUS wymogów analogicznych dla obecnie obowiązujących wobec OPS – może skutkować wydłużeniem czasu oczekiwania na niezbędne wsparcie.

Powyższe uwagi są jedynie fragmentarycznym ujęciem zagrożeń i ryzyk związanych z wdrażaniem CUS jako alternatywy dla obecnie funkcjonujących ośrodków pomocy społecznej.

Niestety – z niepokojem stwierdzamy, iż z uwagi na nieukrywany pośpiech oraz brak pełnej informacji o powstającej inicjatywie ze strony Zespołu pracującego nad ww. projektem w Narodowej Radzie Rozwoju – głos organizacji społecznych i praktyków zajmujących się profesjonalnym pomaganiem został dotychczas zmarginalizowany, a co z tym idzie słuszną ideą wzmocnienia sektora usług społecznych w Polsce może wbrew intencjom pomysłodawców okazać się nieefektywna wobec wystąpienia opisanych przez nas zagrożeń.

Za wątpliwe etycznie uważamy również, iż tak ważny społecznie i wymagający rozważań projekt procedowany jest jak się zdaje pod dyktando kalendarza wyborów samorządowych, co bezpośrednio komunikują przedstawiciele Zespołu na organizowanych przez siebie spotkaniach, a co niepokoi tym bardziej, że efekty tychże szybkich prac będą dopiero „testowane” na osobach najsłabszych oraz potrzebujących.

Wyjaśnienia wymaga także ewentualne uczestnictwo w pracach nad powołaniem CUS ekspertów bezpośrednio związanych z równoległym i komercyjnym projektem opracowującym zbliżoną do zakładanej koncepcję kompetencji zawodowych pracowników sektora pomocowego. W tym zakresie nasza organizacja zwróci się do Pana Kancelarii z właściwym zapytaniem w ramach procedury dostępu do informacji publicznej.

Podsumowując – mamy nadzieję, że nasz apel dotyczący pełnej i rzetelnej analizy uwag w oparciu o dalsze prace już z udziałem praktyków pomocy społecznej, spotka się z Pana życzliwym przyjęciem i zrozumieniem. Ufamy, że pomogą one w efekcie wypracować rozwiązania pozostające w słusznym społecznym interesie. W tym zakresie

Polska Federacja Związkowa

Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej

podtrzymujemy swoją gotowość współpracy dla dobra wspólnego i służymy własną wiedzą oraz doświadczeniem.

Otrzymują:

1. Adresat
2. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
3. a/a

WICEPRZEWODNICZĄCY
Polskiej Federacji Związkowej
Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej
Paweł Maczyński
Paweł Maczyński

Polska Federacja Związkowa
Pracowników Socjalnych
i Pomocy Społecznej

adres siedziby: ul. Jana Cybisa 7, 02-784 Warszawa
KRS 0000442994 REGON 146624204 NIP 9512366909
e-mail: kontakt@federacja-socjalnych.pl
www.federacja-socjalnych.pl
tel. 507 500 885

